

UKOPISNÉ PŘEKLDY ŠPANĚLSKÝCH ROMANCÍ V KNIHOVNĚ NÁRODNÍHO MUZEA

Miloslav Uličný



Manuscript Translations of Spanish Romances in the National Museum Library

Abstract: The priest Josef Hausmann Hořinský (1825–1905) published in *Časopis Musea Království Českého* [Journal of the Museum of the Kingdom of Bohemia] in 1849 the treatise *O literatuře španělské, zvláště dramatické* [On Spanish, in Particular Dramatic, Literature], which is the first Czech summary of the basic facts about Spanish drama in the multiplicity of its genre forms, beginning with the founders of the genre (Lope de Rueda, Juan de la Cueva etc.) and ending with Lope de Vega, Cervantes and Calderón. The merits of Josef Hausmann further increased with the recent discovery (2012) of his manuscript in the National Museum Library (shelf mark II A 1). It is a fifty-page unpaginated notebook with an outline of the biographies of Miguel de Cervantes and Luís de Camões and a treatise on historical Spanish romances with four extracts in the original and translation. One romance is about Roderic, the last Gothic king of Spain before the Arab occupation, whereas the other three romances deal with the adolescent exploits of Rodrigo Díaz de Vivar, called El Cid. All of the romances have been translated into octosyllabic verses without assonance. The translation mostly contains accentual-syllabic verse in primarily trochaic metre along with syllabic verse, reflecting only the number of syllables, so that the overall rhythm somewhere gives an impression of disorder. This finding has corrected the previous opinion presented in the history of Czech translations that the first Czech translators of Spanish romances were J. B. Pichl, V. B. Nebeský and J. R. Čejka in the middle of the 1850s. The primacy not only in this direction but also in significant papers on Spanish and Portuguese literature hence rightfully belongs to Josef Hausmann Hořinský now.

Keywords: discovery of a manuscript from 1850 – National Museum Library in Prague – biographies – Miguel de Cervantes Saavedra (1547–1616) – Luís de Camões (ca 1524–1580) – Spanish romances – Czech translation – Josef Hausmann Hořinský (1825–1905)

Páter Josef Hausmann Hořinský (1825–1905) je asi mnohemu českému hispanistovi věnujícímu se španělské literatuře a česko-španělským vztahům znám svou státi *O literatuře španělské, zvláště dramatické*, kterou publikoval v *Časopisu Musea Království Českého* roku 1849.¹ Již v úvodu autor konstatuje: „*Ještě posud jest neznámost španělského jazyka a literatury jeho u nás taková, že jsau přemnozí vzdělanci w nesnázi, jsouce žádáni, aby zprávu dali o některém prosaiku mimo Cervantesa, aneb o nějakém jiném básniku mimo Boscana, Vegy a Calderona.*“ To, že z této nežádoucí situace hledá cestu právě Hausmann Hořinský v uvedené státi jsme věděli, ale teprve v polovině roku 2012 se nám nálezem další, tentokrát rukopisné práce s vrocením 1850² v knihovně Národního muzea dostalo poznání, že autor hodlal informovat české zájemce nejenom o vynikajících osobnostech španělské literatury, nýbrž že mu chtěl předložit i ukázky španělského písemnictví.³

Dříve než popíšeme charakter a kvalitu nálezů, uvedme ve stručnosti, čím se Hausmann Hořinský zabývá ve své tištěné státi z roku 1850. Jsou to především informace o vývoji staré španělštiny a upřednostnění kastilského dialektu

v písemnictví, dále obsáhlé stránky, byť povětšinou pod čarou, o Lopem de Vega, rovněž je zmíněn Francisco de Quevedo (žel s nesprávnými údaji o narození a úmrtí), připomínána je Vegova příručka *Arte de hacer comedias*, citován je Cervantesův popis jednoduchých praktik při realizaci her v počátcích španělské dramatiky, a protože španělské podobně jako alžbětinské divadlo se hrálo ve verších, je zde vedle divadla vyzvednuta nejedna osobnost z těch, které psaly verše neurčené dramatu, jako byli básníci Garcilaso de la Vega, Juan Boscán, Cristóbal de Castillejo a jiní. Autor dále popisuje námětovou rozrůzněnost španělských dramát a třídí je podle známých dobových kritérií na „*comedias divinas y humanas*“, tedy na hry s náboženskou tematikou a na hry s tématy historickými, hry pláště a meče a drama dobrodružná. Píše též o mezihrách, ať už to byly předehry (*loas*) nebo pravé mezihry (*entremeses*) či *sainetes* s hudbou a tancem. Podává zprávu, česky zřejmě poprvé vůbec, o zakladatelích španělského dramatu Lopem de Rueda, Bartolomé de Torres Naharra, Juanu de la Cueva i o Cervantesovi jako dramatikovi, přičemž mu v souladu s tradicí dramatického ducha (s výjimkami) nepřiznává. Stať

¹ HAUSMANN HOŘINSKÝ, Josef. *O literatuře španělské, zvláště dramatické*. Praha: ČMKČ, 1849, roč. 23, sv. 4, s. 20–23.

² Jde o nestránkovaný rukopis (50 s.), svázaný do sešitu.

³ Rukopis se signaturou II A 1 nalezla dr Jaroslava Kašparová, pracovnice Národního muzea v Praze, a laskavě nám ho postoupila ke zpracování.

končí informací o Calderónovi a přáním „*abychom jeho spisy chronologickým pořádkem sebrané měli*“.⁴

Nalezený Hausmannův muzejní rukopis sestává ze dvou statí.⁵ Počíná Cervantesovým (14 stran) a Camõesovým (10 stran) životopisem a pokračuje nejzajímavější částí, totiž výkladem o romancích ve stati *Romance. Její výměr a nástin dějepisu jejího ve Španělich zvlášť (S příklady)*. Na závěr autor padesátistránkové práce uvádí jednu romanci o posledním gótském králi Rodrigovi (Roderichovi) a tři romances o Cidovi, které se týkají jeho jinošství, a představuje je jak v originále, tak v českém překladu.

„Životopisný náskres“ Cervantesova života musíme vnímat jako první větší české zpracování tématu – alespoň nám není dřívější takto obsáhlá zpráva v češtině známa. Pozdější je i heslo v *Riegrově Naučném slovníku* (1862), zvící jednoho sloupce. Hispanisté budou mít zajisté povědomí o rozsáhlém životopisu z pera Jakuba Arbese (*Květy*, 1881) nebo o zásadní předmluvě, kterou sepsal Jaroslav Vrchlický pro nový překlad *Dona Quijota* z pera Antonína Pikharta (1899), nemluvě o moderní, byť době stalinismu poplatné biografii a doslovu Oldřicha Běliče (1955), beletrizovaném životopisu od Františka Kožíka (1958) nebo Bruna Franka (překlad Pavla Levita je z roku 1934) a knize o životě a díle Cervantesově od Juana Sebastiána Arbó (1971 přeložil Vít Urban). Hausmann Hořínský zasazuje Cervantesův život do historického rámce dějů ve Španělsku i mimo ně a vypráví o životě mladého příslušníka nižší šlechty tak, jak o něm referují všechna jeho curricula vitae. Velkou pozornost věnuje Cervantesovi v zjetí vyznavačů Alláha, podrobně líčí Cervantesovu vytrvalou snahu se z něho vymanit vlastními silami, až je nakonec „na dluh“ vykoupen. Jeho další osudy ve Španělsku jsou podány stručněji a jeho díla s výjimkou *Dona Quijota*, *Numancie* a *Meziher* jsou nahlížena silně kriticky; ostatně i toto hodnocení je tradiční a platí až dodnes. Hausmann Hořínský dále věnuje značnou pozornost próze *Amadis de Gaula* jako reprezentantu rytířského románu a sporům o jeho původ, jakož i okolnostem vydání nepravého druhého dílu *Dona Quijota*. Pokud jde o Cervantesovy charakteristické rysy, autor u něj oceňuje vlídnost, mlčenlivost a skromnost. Svůj životopisný nástin končí konstatováním: „*Cervantes promíjel chyby všem, sám sobě ničeho neodpouštíje*“.

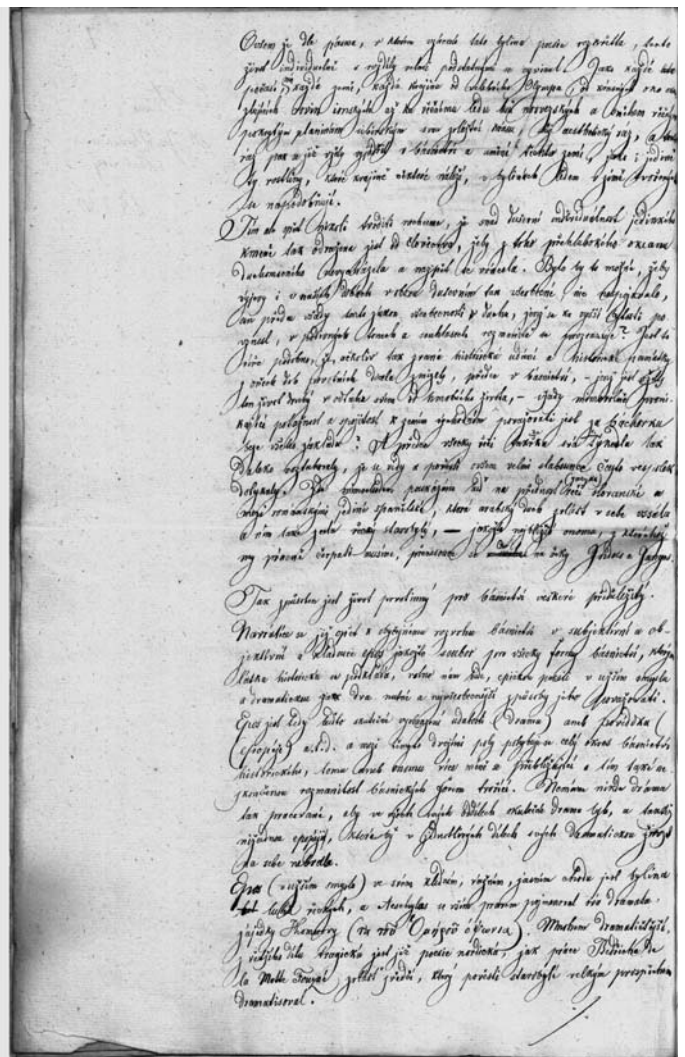
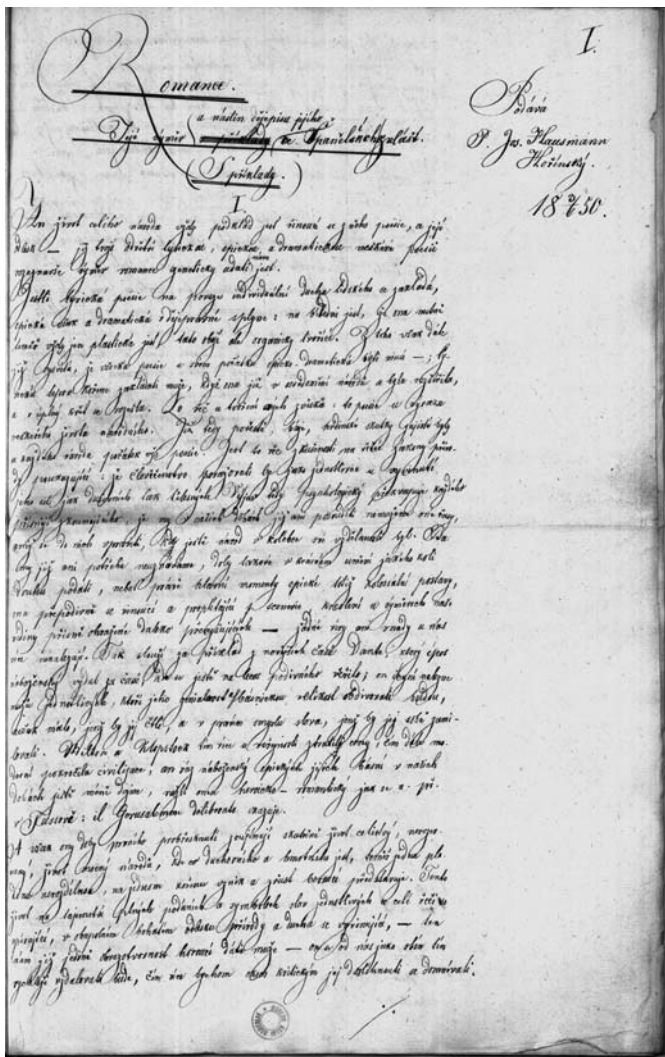
Desetistránkový životopis Camõesův počíná páter J. Hausmann Hořínský vylíčením portugalských objevných cest a pokračuje osobním vývojem portugalského básníka, přičemž používá například toto hodnocení: „*Krásná těla a výtečné vlohy vsady jej oblíbeným učinily*.“ Když se odebral s vojskem do Ceuty, „*v bitvě námořní, která svedena byla v úžině Gibraltarské, ztratil pravé oko*“. Je zde tedy jakási podobnost s osudem Cervantesovým, který přišel v bitvě s Turky (1571) o levou ruku. Další osudy Camõesovy jsou rovněž známy z pozdějších překladů do češtiny, zvláště z románového zpracování *Život Camõesův* od Virginie de Castro e Almeida (1941, přeložil Lumír Čivrný) a z beletrizovaného životopisu *Básník neumírá* (1940) od Františka Kožíka. Zakladatel české portugalistiky Zdeněk Hampejs (Hampl) se v doslovu k novému překladu

Lusovců (1958, přeložil Zdeněk Hampejs, přebásnil Kamil Bednář) spíše věnuje ideové analýze této epeje a život spisovatelův ponechává téměř stranou, podobně jako první český překladatel *Lusovců* Jaroslav Vrchlický (1902), který při své práci využil převod německý. Hausmann vylíčil život Luise de Camõese mnohem detailněji a pojednal vyprávění o něm v souvislosti s autorovou tvorbou, hlavně s *Lusovci*. O nelehkém životě Camõesově (1524?/1531?–1580) bylo relativně málo zpráv; český zájemce se mohl dovědět více teprve z hesla v *Riegrově Naučném slovníku* (1862) a z rozsáhlého hesla v *Ottově slovníku naučném* koncem 19. století, zkratkovitě pak ze *Slovníku spisovatelů Španělska a Portugalska* (Eduard Hodoušek a kolektiv, 1968, 1999). Camões strávil 17 let v portugalských koloniích, zvláště v indické Goe. J. Hausmann připomíná, že básník trpěl takovou nouzí, že jedině péčí svých přátel, kteří mezi sebou vybrali potřebný obnos, mohl být dopraven do vlasti. Pokud jde o jeho epos *Lusovci* (*Os Lusíadas*, 1572), autor stati uvádí, že brzy vyšlo i několik výkladů Camõesovy velebásně psané v oktávách (deset zpěvů, 1102 slok), která je nasycena antickými prvky. Závěrem v krátkosti cituje jazyky, do nichž byli *Lusovci* přeloženi, a zmiňuje se o Camõesově lyrice.

Poslední část nalezeného rukopisu je věnována tématu španělských romancí a prezentaci čtyř romancí v originálu a v překladu. Autor podává svůj výklad jazykem poněkud zauzleným s nejednou inverzí oproti modernímu úzu (substantivum – adjektivum) a s typickým pořadím větých členů, kde sloveso bývá po latinském či německém způsobu nejčastěji na konci věty nebo souvětí. Tak hned na počátku stati čteme: „*Jestli lyrická poesie na povaze individuální ducha lidského se zakládá, epická a dramatická v dějepravní splyne: na biledni jest, že ona nutně téměř vždy jen plastická jest, tato obojí ale organicky tvořící. Z toho však dále již vysvítá, že všechna poesie v svém počátku epicko-dramatická býti musí – lyrická teprve kořen zakládati může, když ona již v osvědčení národů se byla rozšířila, a v úplný květ se rozešla. To řeč a tvoření oných zvuků: to poesie u výrazu veškerého života národního. Již tedy pověstě, báje, hrdinské skutky zajisté byly u každého národa počátek vši poesie*.“ Dále autor charakterizuje básnické formy jako např. epos a dospívá k závěru, že „*romance jest tedy epos (v širším slova smyslu) u prostřed ležící mezi Homerovou Iliadou a mezi pověstmi nordickými*“. Věnuje též pozornost britsko-normanskému (artušovskému) cyklu a karolinským námětům o rytířích Karla Velikého, až konečně dospívá ke zpěvům o Cidu Campeadorovi „*ve Španělich*“. Poté podává krátké shrnutí osudů Rodriga Díaze z Vivaru zvaného El Cid (přičemž mu přiřazuje nepravděpodobné datum narození – 1026) a stručně pojednává o Cidově vyhnanství, vládě nad Valencií a smrti roku 1099. Hausmann Hořínský se domnívá, že *Píseň o Cidovi* (*Cantar de Mio Cid*) povstala z řady samostatných písní, aniž tuto ideu dále rozvíjí („*již záhy ve XII. st. národní písně /cantares/ o jeho slávě a rekovnosti se pěly*“). Dnešní názory se převážně přiklánějí k představě, že tomu bylo právě naopak – že totiž cidovské romances vznikaly odtržením některých částí od *Písně o Cidovi*

⁴ O literatuře španělské, zvláště dramatické, s. 41.

⁵ Jde o dvojportrét „Cervantes – Camões. Životopisný náskres.“ a o stat’ „Romance. Její výměr a nástin dějepisu jejího ve Španělich zvlášť (S příklady).“



J. Hausmann-Hořínský. Začátek stati o španělských romancích. Knihovna Národního muzea v Praze, sign. II A 1

(která je nejspíše dílem jediného autora) a jiné přidáváním motivů v pozdější době – tak Cidovo jinošství zpracovaly romance, na nichž se zakládá pozdní cidovské téma – tragédie Guilléna de Castra *Cidovo mládí* (*Las mocedades del Cid*, 1618). K Písní o Cidovi podává Hausmann jen stručný obsah a uvádí, že dílo („an teprv jediný rukopis nalezen byl jest“)⁶ bylo otištěno v Paříži roku 1842, což je zajisté pravda, ale *Píseň* byla poprvé vydána tiskem ve Španělsku již roku 1779; na druhé straně je fakt, že tato skladba byla po celý španělský Zlatý věk (16. a 17. století) neznámá, neboť upadla v zapomnění.

Teprve v pátém oddílu své stati se Hausmann věnuje více romancím o Cidovi a konstatuje, že „v nejstarší své podobě pod XVI. století nesahají“, ač snad měl na mysli, že od 16. století začínají být – tak jako romance s jinými náměty – tištěny, a tudíž šířeny v mnohem větším měřítku než dříve. K romancím o posledních okamžicích Cidova života a o jeho posmrtných zázracích se staví autor skepticky („docela však svatopověsti zapáchá /... / co se o dívech s jeho mrtvolou vypravuje“). Informuje též čtenáře o přene-

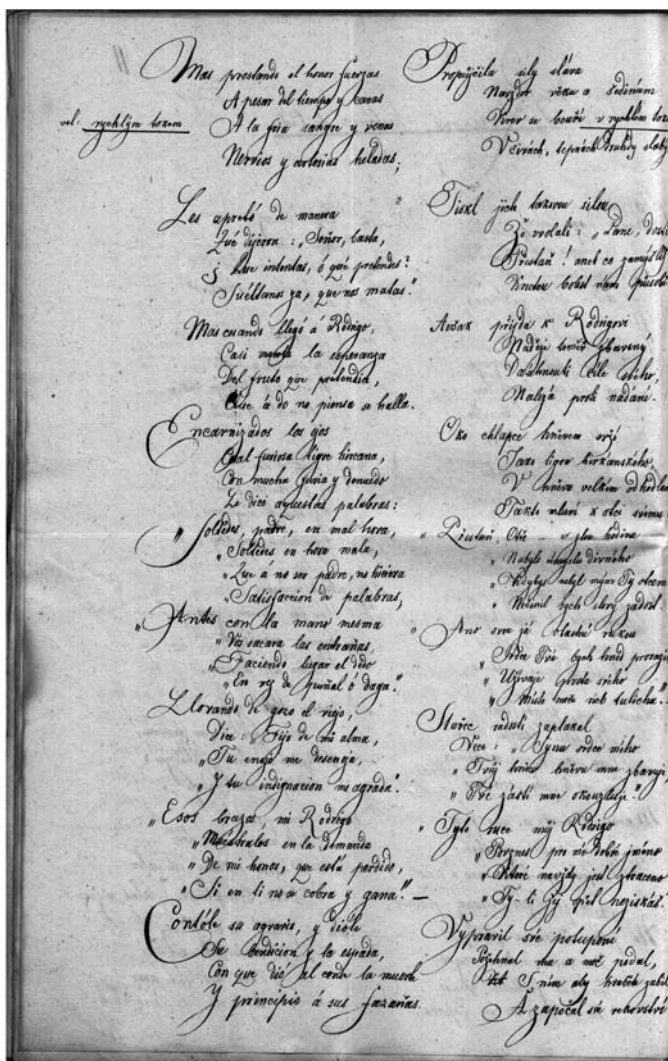
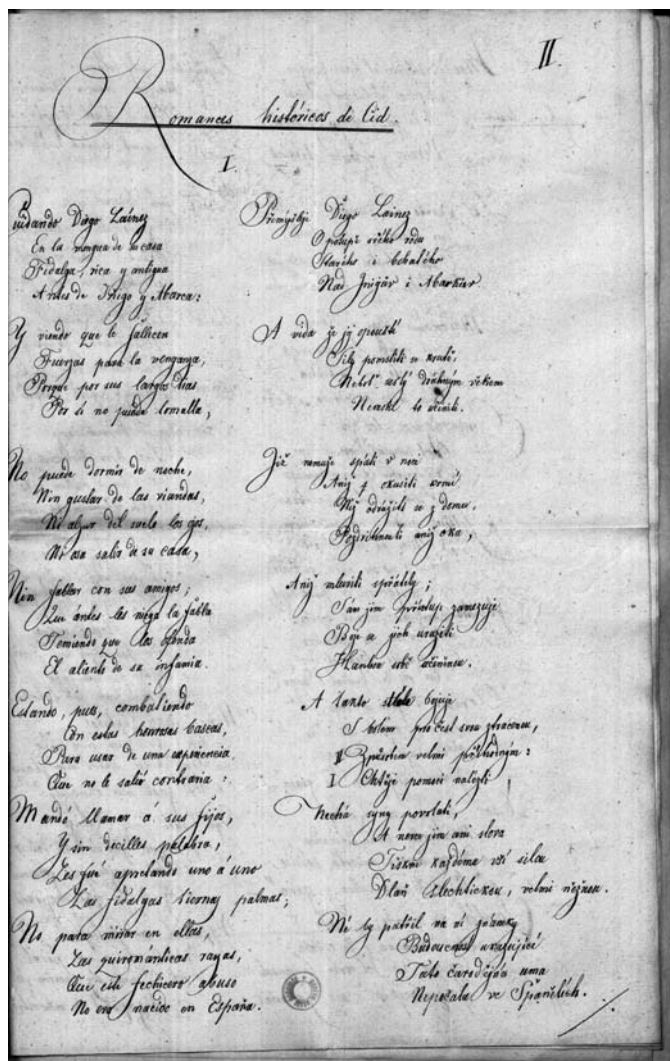
sení ostatků Cida a jeho choti Jimeny „za dnů našich teprve“ do katedrály v Burgosu, kde spočívají dosud, aniž však informoval (nejspíše o tom neměl povědomost), že za napoleonských válek byly, sedm set let po smrti, jejich mrtvoly vyzdvíženy v klášteře San Pedro de Cardena francouzskými vojáky a že než došlo k navrácení ostatků do klášterních hrobek, jeden z Napoleonových úředníků vyvázejících z okupovaných zemí skvosty, obrazy a jiná umělecky hodnotná díla si tu a tam odlomil z ostatků kůstku, aby tuto potupu španělského národního hrdiny a jeho choti výhodně zpeněžil. Je obecně málo známo, že úlomky ostatků Cida odkoupil rakouský kancléř Metternich pro svoji sbírku kuriozit a že tato „kuriozita“ se zachovala na zámku Kynžvart do našich dnů.⁷

V závěru své stati o romancích uvádí autor několik nejvýznamnějších souborů romancí vydaných tiskem, např. *Romancero general* z roku 1600, ale též vydání Escobarovo (1612), Reguerovo i Francesca Metge.⁸ Ve výčtu samozřejmě nesmí chybět edice sběratele Agustína Durána z roku 1828. Součástí závěru je ještě popis okolností, za nichž ztra-

⁶ Píseň či Zpěv o Cidovi je opis staršího originálu, nejnoveji datovaný do roku 1207.

⁷ FUKS, Ladislav. *Moje zrcadlo. Vzpomínky, dojmy, ohlédnutí a co bylo za zrcadlem*. Praha: Melantrich, 1995, s. 98.

⁸ Barcelona, 1626.



J. Hausmann-Hořinský. Romance o Cidovi. Španělský originál a český překlad. Knihovna Národního muzea v Praze, sign. II A 1

til poslední gótský král Roderich (Rodrigo) vládu nad Španělskem pod tlakem arabských (maurských) vojsk. Podle pověsti k tomu došlo zradou hraběte Juliána, jemuž Roderich údajně zneuctil dceru. Hausmann jednu takovou romanci, vztahující se k bitvě u Jerezu de la Frontera, přeložil, a to osmislabičným veršem, který často postrádá rytmus a úplně asonace. Je to však – pokud je nám známo – první pokus uvést španělskou romanci do češtiny, a proto musíme být k překladateli shovívaví a uznat ho v tomto ohledu za průkopníka. Dalšími třemi ukázkami, tentokrát cidovských romancí, nabízí autor vhléd do hrdinova mládí, kdy Cid jako jeden ze synů Diega Láineze má pomstít otcevo pohanění.⁹ Je docela možné, že Hausmann Hořinský překládal z téhož *Romancera del Cid*, vydaného A. Kellerem ve Stuttgartu roku 1841, jako o 50 let později Jaroslav Vrchlický,¹⁰ který uvádí mimo jiné zdroje Kellerovo romancero (vydané rovněž ve Stuttgartu, ale až roku 1849)

pro svůj soubor romancí *Cid* v zrcadle španělských romancí.¹¹

Když J. Hausmann Hořinský publikoval roku 1849 svou stať o španělské dramatice, bylo mu pouhých 24 let; z jeho věku lze usuzovat, že právě dokončil studium bohoslovectví. Tištěná stať má sice archaickou dikci, což bylo ve stylu poloviny 19. století běžné, ale zároveň je dobře čitelná. Teprve při srovnání dikce o rok mladšího rukopisu z Národního muzea s tištěnou stať zjišťujeme, že ta byla zřejmě někým zásadně zredigována. Styl Hausmannova rukopisu z roku 1850 je totiž jak v rozsáhlých medailonech a ve stať o romancích, tak v překladech čtyř ukázek romancí (jak jsme se již zmínili na jiném místě) značně květnatý a místy obtížně srozumitelný, přičemž by byl publikovatelný za předpokladu, že by ho „pročistil“ redaktor časopisu podobně, jak to nepochybně učinil v případě tištěné stať o dramatice roku 1849.

⁹ V. B. Nebeský s J. R. Čejkou přeložili pro své *Španělské romance (Kytice ze španělských romancí)*. Praha: J. Pospíšil, 1864) pouze dvě cidovská čísla, přičemž v prvním má Diego Láinez 4 syny, Cid je bastard a otec zkouší syny nikoli stiskem ruky, nýbrž tak, že si vloží prst jednoho každého ze synů do úst a skousne... Tato a další romance v převodech Čejky a Nebeského pocházejí z *Časopisu Musea Království Českého*, roč. 30, s. 4, 1856, s. 69 a 70.

¹⁰ V 89 romancích přeložených J. Vrchlickým jsou obsažena všechna tři čísla, která přeložil J. Hausmann Hořinský.

¹¹ VRCHLICKÝ, Jaroslav. *Cid v zrcadle španělských romancí. Parafraze (1899–1900)*. Praha: Bursík a Kohout, 1901. 280 s.

Nyní však je třeba charakterizovat překlady čtyř románů, které jsou v tuto chvíli nejstarším českým překladem svého žánru. Je přirozené, že Hausmann se nepouští do překládání „asonance za asonanci“, protože v českých poměrech nemá předchůdce a zjevně se mu nechtělo experimentovat. Vždyť ani Nebeský s Čejkou (1856, 1864) nepřekládali asonancemi ve všech případech a neváhali popřít princip stálé asonance její změnou, někdy i několikerou, v rámci jedné románcové. Vrchlický i Pikhart pak asonanci šmahem odmítali jako nedokonalé souznění, které „ucho české nepostřehá“. Co rytmu se týče, Hausmann se rozhodl pro osmislabičný trochej (typ *o potupě svého rodu*) a pro klopýtavou kombinaci dvou daktylů s jedním trochejem (typ *způsobem velmi příhodným nebo krutou bolest nám působě*). Většinový je typ trochejský, vedle jehož půdorysu se druhý typ rytmu přece jen poněkud oslabuje a vyznívá méně nevhodně a neuměle, než kdyby byl sám typem většinovým. Z dnešního hlediska, po 160 letech, je Hausmannův styl samozřejmě nasycen archaismy jak syntaktickými (*Avšak přijda k Rodrigovi / Naděje téměř zbavený / / Dosáhnouti cíle svého, / Nalézá proti nadání.*), tak morfoloickými i výběrem slovníku (*Né by patřil na ní známky / / Budoucnost ukazující / Tato čarodějná uma / Nepočala ve Španělích.*) Osmislabičný verš, v překladu převážně trochej, koresponduje se španělským osmislabičníkem. Stejně

přistupovali k překladům románů Hausmannovi následovníci Nebeský a Čejka, protože toto relativně krátké metrum mívá ve španělštině jen o něco menší sémantickou hustotu než v češtině. Texty Hausmannových překladů jsou nasyceny infinitivy na *-ti* a přechodníky (*přemýšleje, vida, boje se, chtěje, přijda, působě*), časté jsou inverze (*kdybys nebyl mým ty otcem*) a apokopy (*niž místo aniž*). Ačkoli se románcové původně zpívaly, dnes jsou jejich texty čteny a vnímány nejčastěji bez melodie; pokud by byl románcový verš pokládán i nadále za zpěvný, bylo by posuzování jeho českých verzí v Hausmannově podání zřejmě méně vyhraněné. Novočeský verš je však sylabotonický a těžce se srovnává se sousedstvím pouhého verše slabičného, který ve větším množství má trický impuls daný stopou, v případě románcové trochejem.

Slovník národních autorit Národní knihovny uvádí, že Josef Karel Hausmann byl katolický kněz, náboženský publicista, literární kritik a historik románských literatur, překladatel z románských jazyků a angličtiny. Nevíme zatím o nějaké jeho další zásadnější tištěné práci z oblasti hispanistiky. Pokud však existuje jeho literární pozůstalost, je možné, že se ještě někde vyskytuje nepovšimnutá nějaká jeho další hispanistická práce. Na závěr našeho posouzení objeveného rukopisu uvádíme jednu ze čtyř románů, které Hausmann Hořínský připojil ke své stati.

MOCEDADES DEL CID

(Cidovo jinošství)

Romances históricos del Cid
(Historické románcové o Cidovi)

I

Cuidando Diego Láinez
En la mengua de su casa,
Fidalga, rica y antigua
Antes que Iñigo Abarca;
Y viendo que le fallecen
Fuerzas para la venganza
Porque, por sus luengos días,
Por sí no puede tomalla,
Non puede dormir de noche,
Nin gustar de las viandas,
Ni alzar del suelo los ojos,
Ni osar salir de su casa,
Nin fablar con sus amigos,
Antes les niega la fabla
Temiendo que les ofenda
El aliento de su infamia.
Estando, pues, combatiendo
Con estas honrosas bascas,
Para usar de una experiencia
Que no le salió contraria,
Mandó llamar a sus fijos,¹²
Y sin decilles palabra,
Les fue apretando uno a uno
Las fidalgas tiernas palmas,
No para mirar en ellas
Las quirománticas rayas

Přemýšleje Diego Láinez
O potupě svého rodu
Starého a bohatého
Nad Inigův i Abarkův
A vida, že jej opouští
Síly pomstít se krutě,
Neboť sešlý dráhným věkem
Nemohl to učiniti.
Již nemůže spáti v noci
Aniž okusiti krmí
Niž odvážit se z domu,
Pozdvihnouti aniž oka,
Aniž mluvit s přátely;
Sám jim přístup zamezuje
Boje se jich uraziti
Hanbou sobě učiněnou.
A takto stále bojuje
S bolem pro čest svou ztracenou,
Způsobem velmi příhodným:
Chtěje pomoci nalézt
Nechá syny povolati,
A nerce jim ani slova
Tiskne každému vši silou
Dlaň šlechtickou, velmi něžnou.
Né by patřil na ní známky
Budoucnost ukazující

¹² V přepisu originálního textu jsou uplatněna pravidla současného španělského pravopisu.

Que este fechicero abuso
No era nacido en España;
Mas prestando el honor fuerzas,
A pesar del tiempo y canas,
Y la fría sangre y venas,
Nervios y arterias heladas,
Les apretó de manera
Que dijeron: “Señor, basta;
¿Qué intentas o qué pretendes?
Suéltanos ya, que nos matas.”
Mas cuando llegó a Rodrigo,
Casi muerta la esperanza
Del fruto que pretendía
Que a do no piensan se halla,
Encarnizados los ojos,
Cual furiosa tigre hircana,
Con mucha furia y denuedo
Le dice aquestas palabras:
“Soltedes, padre, en mal hora,
Soltedes en hora mala,
Que a no ser padre, no hiciera
Satisfacción de palabras;
Antes con la mano mesma
Vos sacara las entrañas,
Faciendo lugar el dedo
En vez de puñal o daga.
Llorando de gozo el viejo,
Dijo: “Fijo de mi alma,
Tu enojo me desenoja,
Y tu indignación me agrada.
Esos bríos, mi Rodrigo,
Muéstralos en la demanda
De mi honor, que está perdido,
Si en ti no se cobra y gana.”
Contole su agravio, y diole
Su bendición y la espada
Con que dio al Conde la muerte
Y principio a sus fazañas.

Tato čarodějná uma
Nepočala ve Španělích.
Propůjčila síly sláva,
Navzdor věku a šedinám
Krev se bouří v rychlém toku
V čivách, tepnách, druhdy slabých.
Tiskl jich takovou silou,
Že volali: “Pane, dosti!
Přestaň! aneb co zamýšlíš
Krutou bolest nám působě?”
Avšak přijda k Rodrigovi
Naděje téměř zbavený
Dosáhnouti cíle svého,
Nalezá proti nadání.
Oko chlapce hněvem srší
Jako tigra hirkánského
V hněvu velkém odhodlaně
Takto mluví k otci svému:
“Přestaň, otče – v zlou hodinu
Nabyls úmyslu divného.
Kdybys nebyl mým Ty otcem¹³
Nečinil bych slovy zadost.
Ano svou já vlastní rukou
Srdce tvé bych hned prorazil
Užívaje prstu svého
Místo meče neb tulichu.”
Stařec radostí zaplakal
Vece: “Synu srdce mého
Tvůj hněv hněvu mne zbavuje,
Tvé záští mě okouzluje.
Tyto ruce, můj Rodrigo
Povznes pro mé dobré jméno
Které navždy je ztraceno
Ty-li je opět nezískáš.”
Vypravil své potupení
Požehnal mu a meč podal,
S ním aby hraběte zabil
A započal.....¹⁴

¹³ Text českého překladu přepisujeme bez úprav a respektujeme interpunkci překladatele i zvláštnosti jeho slovníku.

¹⁴ Poslední verš je nečitelný, respektive reprodukce ho neobsahuje v úplnosti.